



# اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

## جایگاه آموزش و پرورش ( تعلیم و تربیت ) در تولید علم

فریده زارعی نژاد پل پیران

لیسانس علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور

پرسنل پیمانی آموزش و پرورش بندرلنگه، دبستان معراج بندرکنگ

### چکیده

در این مقاله راهکارهای برای پیشرفت و تولید علم ارائه شده و نقش تعلیم و تربیت به عنوان عامل رشد و تحول اساسی مورد بررسی قرار گرفته است. در اسلام «تفکر» زندگی دل و حیات قلب معرفی شده است. زیرا انسانیت انسان و ادراک او از عالم و آدم پروردگار عالمیان اتصالی که با حق برقرار میکند به نحوه تفکر اوست. با تفکر قوای درونی انسان شکوفا میشود و زمینه حرکت کمالی او فراهم می گردد لذا به همراه علم آموزی و تفکر تربیت یا پرورش اخلاقی و تهذیب نفس نیز مطرح میشود که در اسلام بر این امر بسیار تاکید شده و از همان ظهور اسلام مبادی و مبانی تعلیم و تربیت به عنوان یک علم بنا نهاده شده است. تعلیم و تربیت نه تنها میتواند در رشد اخلاقی، عقلانی، رفتاری و حتی جسمانی فرد موثر باشد بلکه وسیله ای در جهت رفع نیازهای حقیقی و مصالح اجتماعی، به شمار میآید، و عامل رشد و تحول اساسی جامعه میگردد و مسلمانان که در ابتدا به این ضرورت پی برده بودند توانستند در مدت کوتاهی گوی سبقت در زمینه تولید علم از تمدن های مطرح آن روز برابند و به دلیل مشکلات و حوادثی که در تاریخ مسلمانان به وقوع پیوست این حرکت سریع آنها را به شدت کند نمود به طوری که تا این قرن مسلمانان جهان در کشورهای مختلف نتوانستند مجدداً عرض اندام نمایند و امروز وقت آن رسیده که عوامل محدود کننده و موانع پیشرفت بررسی شود و با دلسوزی و دور از نفع طلبیهای فردی راهکارهای موثر ارائه و جامه ی عمل پوشیده شود. که در این مقاله بعضی از این راهکارهای ارائه شده است که عبارتند از: استقلال فکری- فکر دینی- توسعه ی آموزشی- رفاه مادی و معنوی- تبادل اندیشه و آزادی خرد ورزی که با توجه به اهمیت موارد در قسمت راهکارها و نتیجه آورده شده اند.

واژگان کلیدی: آموزش و پرورش، تعلیم و تربیت ، علم آموزی

### مقدمه:

نظام تربیتی اسلام بر تفکر صحیح استوار است و مقصد آن است که تربیت شدگان این نظام اهل تفکر صحیح باشند و پیوسته بیندیشند؛ چنانکه آن نمونه ی اعلایی که همه جهت گیری های تربیتی باید به سوی او باشد این گونه عمل میکرد از امام مجتبی (ع) از هند ابن اَبی هاله تمیمی آمده است: «رسول خدا همواره تفکر میکرد». بنابراین سیر تربیت باید به صورتی باشد که مترقی به تفکر صحیح راه یابد و اندیشیدن درست شاکله ً او شود تا زندگی حقیقی به او رخ نماید. زیرا نیروهای باطنی انسان و حیات حقیقی او با تفکر فعال میشود و با گشودن دریچه تفکر درهای حکمت و راهیابی به حقیقت بر او گشوده میشود. از این رو در اسلام تفکر، زندگی دل و حیات قلب معرفی شده است. زیرا انسانیت انسان و ادراک او از عالم و آدم و پروردگار عالمیان و اتصالی که با حق برقرار میکند به نحو تفکر اوست. با تفکر قوای درونی انسان شکوفا می شود و زمینه حرکت کمالی او فراهم میشود. (۱). امام خمینی میفرماید: «تفکر مفتاح ابواب معارف و کلید خزائن کمالات و علوم است. و مقدمه ی لازمه حتمیه ی سلوک انسانیت است». از نظر علامه طباطبائی: « زندگی انسان یک زندگی فکری است و جز با ادراک که فکر می نامیم قوام نمی یابد و از لوازم بنای زندگی بر فکر این است که هر چه پایبند باشیم و در هر راه رفته شده و یا ابتدائی که قدم برداریم، زندگی پابرجا مربوط به فکر صحیح و قیم و مبتنی به آن است و به هر اندازه که فکر صحیح باشد و از آن بهره گرفته شود، زندگی هم اقوام و استقامت خواهد داشت. (۲) تفکر تجزیه و تحلیل معلوماتی است که ذهن اندوخته است. تفکر سیر در فراورده هایی است که ابتدائاً برای ذهن پیدا شده است. اهل منطق فکر را چنین تعریف میکنند: فکر عبارت است از اجرای عملیات عقلی در معلومات موجود برای رسیدن به مطلوب و مطلوب همان علم به